

ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ, ГАЛУЗЯМИ

УДК 330.00

Г. Ф. БОДНАР
ВАТ «Івано-Франківськгаз»ОБГРУНТУВАННЯ СТРУКТУРИ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ
МЕНЕДЖМЕНТУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИХ ПАРТНЕРСТВ

Розглянуто основні можливості та принципи створення інтелектуалізованих систем управління державно-приватними партнерствами та залежність ефективності їх роботи від використання комплексу інтелектоінтегруючих та інтелектомотивуючих технологій.

The main features and principles creating of intellectualized management systems for public-private partnership was considered and dependence of their efficiency from use of complex management technologies that integrates and motivates of the intellect.

Ключові слова: модель, система, державно-приватне партнерство, інтегральний інтелект, мотиви, результат, ефективність.

Вступ. Державно-приватні партнерства знайшли масштабне використання в країнах еволюційно розвинутої ринкової економіки. Бізнес-активність цих підприємств, відомих в різних країнах як публічно-приватні підприємства (public-private partnership, PPP, ЗР або РЗ), розповсюджена на ті сфери ділової і функціональної активності суспільства, в яких державні служби самостійно не можуть забезпечити високоефективне функціонування необхідних суспільству служб, підприємств і галузей інфраструктурного характеру [1, 2].

В Україні практика створення і функціонування державно-приватних партнерств (ДПП) також отримала певне розповсюдження. Сьогодні можна говорити про створення і функціонування партнерств такого типу в самих різних сферах національного господарства, серед яких: авіатранспорт [3, 4], залізничний транспорт [5], автотранспорт і автомобільні дороги [6], порти [7], зв'язок [8], гірничо-металургійний комплекс [9], будівництво [10], теплоенергетика [11], житлово-комунальне господарство [12] тощо.

Визнаючи важливу для держави роль і потенціал ДПП [13], провідні українські вчені наголошують одночасно на існуванні всім відомих недоліків, які обмежують діяльність і ефективність ДПП в Україні, серед яких: відсутність і нерозвинутість законодавчої бази; недовіра влади до бізнесу, а бізнесу до влади; відсутність досвіду і культури співробітництва бізнесових і державних структур; корумпованість державних інститутів і процедур створення партнерств; відсутність концепції управління державною власністю; відсутність спеціально навчених висококваліфікованих управлінських кадрів; непрозорість податкової системи, необгрунтованість податкових ставок і тарифів для ДПП, тощо [14,15].

В роботі [16] автором була зроблена спроба аналізу та ідентифікації ключових, однак протилежно орієнтованих інтересів учасників ДПП з метою погодження останніх на основі досягнення певних компромісів. Однак, існуючі традиції і принципи управління ДПП як звичайними організаційними утвореннями, унеможливають досягнення таких компромісів в зв'язку з дихотомічною природою цілей їх створення та діяльності і відношенням до цих цілей представників засновників ДПП, його керівництва, людських ресурсів і споживачів товарів і/або послуг.

Метою цієї розвідки є обгрунтування типової структурної схеми системи управління діяльністю ДПП, позбавленої дихотомічної природи роздвоєності цілей і завдань на основі концентрації інтелектуально-ресурсного потенціалу органу управління ДПП на максимально ефективному досягненні спільно запланованих результатів з формулюванням умов взаємодії учасників партнерства на засадах гармонізації інтересів.

Основний розділ. За основу гіпотезичного припущення про можливість ефективного управління діяльністю ДПП на основі інтеграції інтелектуально-ресурсного потенціалу її учасників може служити модель залежності результатів діяльності системи від інтелекту її керівника, відома під назвою «модель Фідлера-Лейстера» [17]. Основною ідеєю, закладеною авторами в цю модель, є встановлення впливу на результат діяльності системи під управління керівника «проміжних чинників» у вигляді мотивації-демотивації, позитивних-негативних стосунків з керівництвом вищих рівнів управлінської ієрархії, з персоналом керованого колективу і т. п.

Якщо прийняти за вихідне припущення наступну функціональну залежність $RMS = \Phi(IM)$, де RMS – результат діяльності системи ДПП, а IM – інтелект її керівника (менеджера), то цілком очевидним виглядатиме її продовження у вигляді $RMS = \Phi(\Sigma DM_i)$, тобто – результат діяльності є функцією N_i прийнятих менеджером (M) вірних і обгрунтованих управлінських рішень DM_i щодо ефективного і цільового використання ресурсів системи, які є нічим іншим як інтелектуальними продуктами діяльності менеджера або органу управління (де $i = 0 \div N$). При цьому, досягнення системою ДПП її цільової функції і мети існування $G(t)$ – виконання «місії» ДПП – обумовлюється так званим рівнянням результату управління [18] у вигляді наступної логічної залежності

$$G(t) = HmR(t) * Ni(t) * [FinR(t) * FisR(t) * NatR(t)], \quad (1)$$

згідно з якою, для успішного досягнення запланованої на період t позитивної цілі $G(t) = 1$ наявними людськими ресурсами $HmR(t) = 1$ ДПП необхідно виробити, прийняти і виконати $N(t) = 1$ якісних управлінських рішень DiM про використання наявних в його розпорядженні фінансових $FinR(t) = 1$ (власні кошти, зовнішні інвестиції, кредити тощо), фізичних $FisR(t) = 1$ (будівлі, обладнання, інфраструктура тощо) і природних $NatR(t) = 1$ (землі, ліси, води, корисні копалини тощо) ресурсів. При цьому, якщо хоча б одна складова залежності (1) рівна логічному «0», то $G(t)$ автоматично перетворюється в 0, тобто запланований результат не буде досягнуто.

Якщо $HmR(t)$ - людські ресурси ДПП представити як логічну суму (логічна операція «І»)

$$HmR(t) = M(t) * F(t) * ПД(t) * ПВ(t) * ПС(t), \quad (2)$$

де $M(t)$ та $F(t)$ відповідно їх управлінська та виконавча складові персоналу ДПП, ПД – вище керівництво – уповноважені представники і органи держави, ПВ – вище керівництво – приватний власник або його уповноважені представники, ПС – представництво споживачів послуг і/або товарів ДПП, то

$$G(t) = M(t) * F(t) * ПД(t) * ПВ(t) * СП(t) * Ni(t) * [FinR(t) * FisR(t) * NatR(t)], \quad (3)$$

а результат функціонування стає залежним не тільки від інтелекту ІМ (а отже вірності і якості рішень) одного керівника партнерства щодо використання ресурсів. Цей результат стає функцією множинного інтелекту, який в [18] названо інтегральним, а так як носіями інтелекту виступають тільки люди, можна стверджувати, що результат діяльності є логічним добутком інтелекту всіх зацікавлених учасників процесу

$$G(t) = \Phi(ІМ * ІF * ІПД * ІПВ * ІСП). \quad (4)$$

В такому випадку, враховуючи позицію авторів моделі Фідлера-Лейстера щодо послідовного впливу на результат чинників мотивації і досвіду учасників [17], стає зрозумілою доцільність організаційного використання інтелектуального ресурсу всіх можливих учасників (налагодження взаємостосунків) через шляхом їх врахування через логічну операцію «АБО», коли

$$G(t) = RMS = \Phi(\Sigma DMi) = \Phi\{\Sigma[(ІМ * MotM * ExM) * (ІF * MotF * ExF) * (ІПД * MotПД * ExПД) * (ІПВ * MotПВ * ExПВ) * (ІСП * MotСП * ExСП)]\}, \quad (5)$$

тобто результат управління ДПП стає логічною функцією «АБО» інтелекту (І), мотивації (Mot) і досвіду (Ex) не одного керівника чи керівного органу ДПП, а і всіх інших можливих учасників процесу управління партнерством. При цьому, особливою умовою слід вважати ту обставину, що саме результат управління RMS, буде через систему зворотних зв'язків виступати одним із найвпливовіших чинників формування таких складових залежності як Mot і Ex – мотивації і досвіду відповідних учасників формування і реалізації управлінських рішень.

Таким чином, присутність будь-якої частки інтегрального інтелекту системи управління ДПП буде вносили позитивний вклад у вироблення і реалізацію управлінських рішень

З врахуванням цих рекомендацій модель Фідлера-Лейстера з необхідністю трансформується в структурну схему управління державно-приватним партнерством на основі впровадження комплексу впливових зворотних зв'язків на основі досягнутих результатів: $RegПД = F(RMs)$ – регулюючо-мотивуючих впливів на органи управління партнерством уповноважених представників держави, $RegСП = F(RMs)$ – регулюючо-мотивуючих впливів представників споживачів товарів і послуг, $Reg[M(t) \& F(t)] = F(RMs)$ – регулюючо-мотивуючих впливів персоналу партнерства, $RegПВ = F(RMs)$ – регулюючо-мотивуючих впливів уповноважених представників власника (рис. 1).

Тоді, в кращому випадку $RMS = G(t)$, тобто результат діяльності буде повністю адекватним запланованим показникам, а при погіршенні інтелектуальних, мотиваційних і кваліфікаційних характеристик учасників будь-якої із складових рівняння результату, $RMS < G(t)$, що буде спричиняється такими «проміжними чинниками» як демотивація, відсутність необхідного досвіду, погані стосунки із зовнішніми регуляторами тощо.

Висновки. Таким чином, основною умовою ефективного управління ДПП слід вважати максимальну організаційну концентрацію і мотивацію інтелектуального потенціалу всіх можливих учасників партнерства для вироблення прийнятних для всіх комплексних і компромісних управлінських рішень щодо такої трансформації наявних в розпорядженні партнерства ресурсів в товари та послуги і такої його поведінки на відповідному ринку, які б принесли максимально можливе задоволення інтересів кожному із учасників, коли $RMS = G(t)$.

Така організація процесу управління діяльністю ДПП (Рис. 1) забезпечує для ДПП можливість досягти в результаті активної діяльності певного економічного успіху $Gi(t) = 1$ через врахування наявності в їх розпорядженні природно-сировинних [$NatR(t) = 1$], фінансових [$FinR(t) = 1$] і матеріальних [$FisR(t) = 1$] ресурсів, і здатності суб'єкта управління [$M(t) = 1$] (вірно, з можливо меншими затратами ресурсів) приймати необхідну кількість [$Ni(t) = 1$] якісних і компетентних (вірних, простих, з якомога меншими затратами ресурсів) управлінських рішень (в т.ч. нових, раніше невідомих) про оптимальне використання всіх названих вище ресурсів та організувати реалізацію цих рішень кваліфікованим персоналом [$F(t) = 1$], здатним до оптимального (вірного, з можливо меншими затратами ресурсів) перетворення ресурсів у готову продукцію чи послуги ДПП.

В зв'язку з цим, очевидний науково-теоретичний і методологічно-практичний інтерес становитиме

ідентифікація та дослідження можливостей і шляхів управління державно-приватними партнерствами на засадах гармонізації інтересів сторін-учасників, коли складові загального результату управління RMs, розділені між всіма учасниками партнерства у вигляді часток $RMs[M(t) \& F(t)]$, RMsПД і RMsПВ будуть задовольняти інтереси і цілі кожного з них.

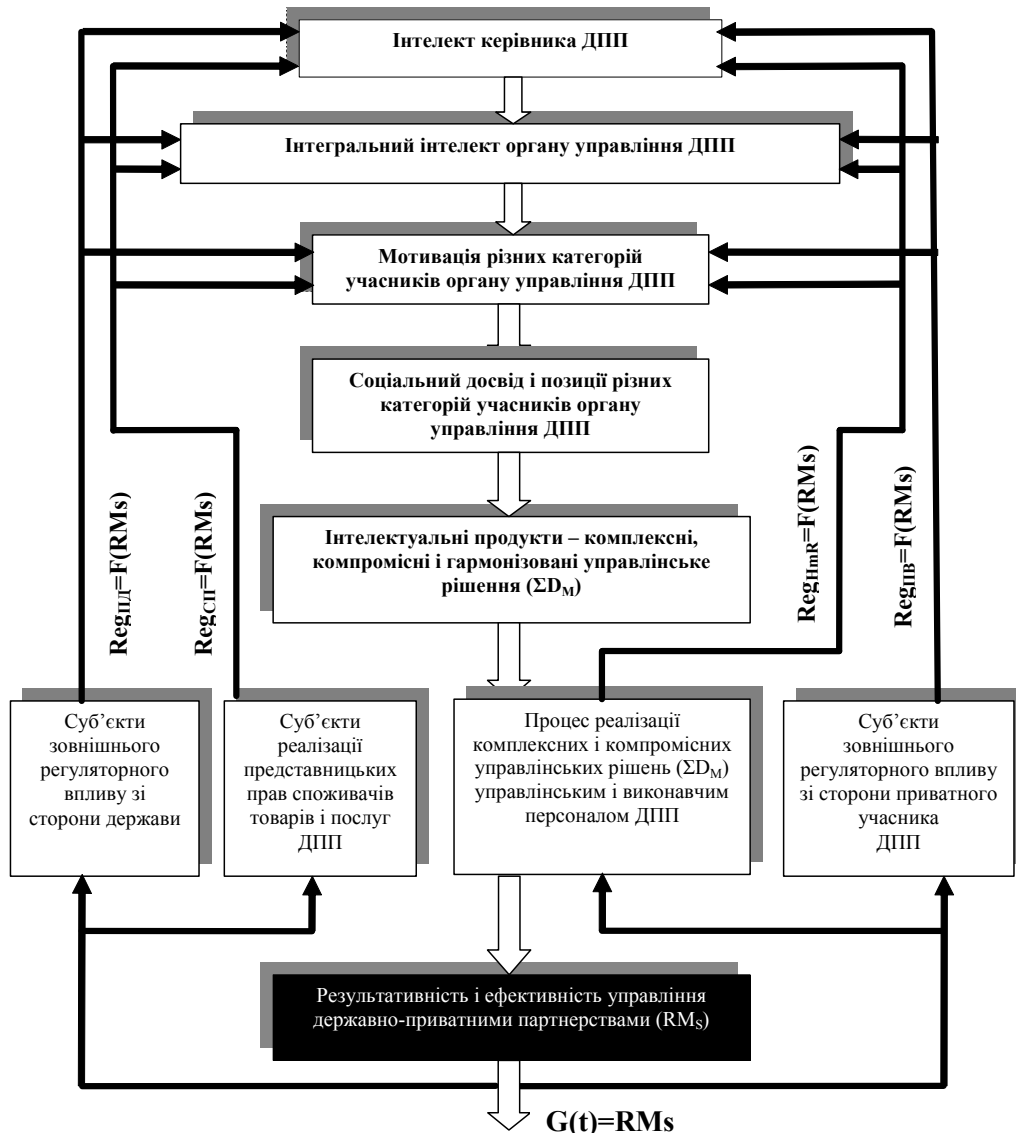

Рис. 1. Структурна схема організації процесу управління державно-приватним партнерством на основі моделі зв'язку інтегрального інтелекту органу управління з ефективністю і результативністю діяльності партнерства (удосконалена модель Фідлера-Лейстера)

В цьому випадку можна говорити про ефективну реалізацію потенціалу державно-приватних партнерств в умовах України.

Література

1. An Introduction to Public Private Partnerships / [Електронний ресурс] PARTNERSHIPS BRITISH COLUMBIA, June, 2003. – P.7 – Режим доступу: www.partnershipsbc.ca
2. Keys to Collaboration: Building Effective Public-Private Partnerships. – NASCIO, May 2006. – P. 11.
3. Кулик В. А. Розвиток державно-приватного партнерства (на прикладі авіатранспортної сфери) / В. А. Кулик, О. Й. Косарев, Н. О.Полянська // Вчені записки НАУ. Економічна теорія. – 2009. – С. 38-43.
4. Косарев А. Й. Партнерство держави і приватного бізнесу в розвитку повітряного транспорту України / А. Й. Косарев, О. М. Рибак // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємство. – 2007. – № 3. – С. 118–125.
5. Маркова І. В. Необхідність застосування державно-приватного партнерства на залізничному транспорті / [Електронний ресурс] / І. В. Маркова // Проблеми економіки и управления на железнодорожном транспорте, 2009. – Режим доступу до журн. <http://ekuzt2009.detut.edu.ua/sekcziya-1/25->

neobxdnst-zastosuvannya-derzhavno-privatnogo-partnerstva-na-zalznichnomu-transport.html

6. Державно-приватне партнерство у секторі автомобільних доріг в Україні / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій в Україні / [Електронний ресурс] / Берлін-Київ, 2008. / Режим доступу журн. <http://www.ier.kiev.ua>

7. Єгорова О. Державно-приватне партнерство в портовому сегменті економіки України. Радикальний крок чи необхідність / [Електронний ресурс] / Юрбізнес, №20(155), 20 травня 2008. – Режим доступу до журн. <http://www.yur-gazeta.com/article/1570/>

8. Державно-Приватне Партнерство як Альтернатива Приватизації. На прикладі ВАТ «Укртелеком» / [Електронний ресурс] / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій в Україні / Київ, 2003. – Режим доступу до журн. <http://www.ier.kiev.ua>

9. Денисов К. В. Інвестиції як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств ГМК України / [Електронний ресурс] / К. В. Денисов // Запорізький національний університет. – Режим доступу до журн. http://www.confcontact.com/2009_03_05/5_denisov.htm

10. Пантелеєнко В. М. Крупні інфраструктурні проекти 2009-2010 років на основі державно-приватного партнерства – як основа подолання кризи в будівельній галузі / [Електронний ресурс] / Матеріали Всеукраїнського форуму «Державно-приватне підприємство в Україні у подоланні економічної кризи в будівництві» 29.10.2009. – Режим доступу <http://www.avbmv.com.ua/content/view/638/1/>

11. Вдовенко Ю. Теплоенергетика Чернігова працює на засадах державно-приватного партнерства / Ю. Вдовенко // Інформаційний бюлетень проекту тренінгової програми «Публічно-приватні партнерства». - №2. – 2009. – С. 2.

12. Клевцевич В. А. Форми залучення приватного сектору та можливості їх застосування в ЖКГ України / В. А. Клевцевич / [Електронний ресурс] / Матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасна наука в мережі інтернет». – Режим доступу: <http://intkonf.org/klevtsevich-na-formi-zaluchennya-privatnogo-sektoru-ta-mozhливosti-yih-zastosuvannya-v-zhkg-ukrayini/>

13. Данилишин Б. Державно-приватне партнерство – стратегічна форма взаємодії влади і бізнесу / [Електронний ресурс] / Б. Данилишин // Юридичні новини Online. – Режим доступу до журн. <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2/>

14. Федулова Л. І. Організаційний ресурс державно-приватного партнерства в умовах подолання наслідків кризи / Л. І. Федулова, І. Г. Яненкова // Наукові праці. Том. 109. Вип. 96 – С. 57-60

15. Міщук О. В. Роль партнерства держави і приватного капіталу у інноваційній економіці / [Електронний ресурс] / О. В. Міщук // Інститут економічного розвитку КНЕУ, Україна. – Режим доступу до журн. <http://www.confcontact.com/2009ip/mishuk.htm>

16. Боднар Г.Ф. До ідентифікації і погодження ключових інтересів учасників державно-приватних партнерств / Г. Ф. Боднар // Моделювання регіональної економіки. Зб. наук. праць. – Івано-Франківськ: Івано-Франківський національний технічний університет ім. В. Стефаніка, 2009. – С. 171-178.

17. Fiedler F. E. A Theory of Leadership Effectiveness. – New York, New York: McGraw-Hill, 1967 - .

18. Петренко В. П. Інтелектуальні ресурси соціально-економічних систем: аспекти інноваційного управління. Монографія / В. П. Петренко – Івано-Франківськ: ПП, Курилюк, 2009. – 196 с.

Надійшла 14.03.2010

УДК 339.13:658.8

Ю. А. БУРЕНКО

Херсонский национальный технический университет

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСНЫХ СИТУАЦИЙ

Предложен организационно-экономический механизм стратегического управления функционированием предприятий в условиях динамических изменений внешней среды, в структуре компонентов которого впервые включены определение и анализ характеристик информационных ситуаций, направленность их разрешения, построение иерархии подчинений и информационной архитектуры, что позволяет исключить субъективизм в принятии управленческих решений и оптимизировать весь процесс управления конкурентоспособностью.

The organizationally-economic mechanism of strategic management functioning of enterprises is offered in the conditions of dynamic changes of external environment, determination and analysis of descriptions of informative situations, orientation of their permission, construction of hierarchy of submissions and informative architecture, is first included in the structure of components of which, that allows to eliminate subjectivism in acceptance of administrative decisions and optimize all of process of management a competitiveness.

Ключевые слова: управление, ресурсы, информация, структура.

Вступление. Усложнение заданий развития промышленных комплексов, возникновение новых целей, приоритетов, ресурсных ограничений и угроз развития, усиление глобальной конкуренции, высокие